

Razumkov
centre

УКРАЇНА: ВІД ВІЙНИ ДО МИРУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ

Аналітичні оцінки
Квітень 2025

I. НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА ОБОРОНА: ГОЛОВНІ ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Протягом квітня 2025 р. зберігалися головні тенденції розвитку взаємопов'язаних між собою подій на театрі воєнних дій та на дипломатичних «фронтах». Попри невпинне, хоча й не радикальне зростання інтенсивності бойових зіткнень та темпів окупації, стратегічна ситуація «глухого кута» та війни на виснаження загалом не зазнала суттєвих змін. «Глухим кутом», видно, завершилися три місяці активних зусиль Президента США Д. Трампа зупинити війну: ні довготривалого режиму припинення вогню, ні тим паче перспектив укладення угоди забезпечення справедливого та сталого миру в Україні.

БОЙОВІ ДІЇ

Протягом квітня 2025 р. зберігалася тенденція до зростання інтенсивності бойових дій, що є яскравим свідченням відсутності позитивного впливу триваючих миротворчих зусиль на ситуацію на фронті. [За повідомленнями](#) Генерального штабу Збройних сил України, навіть під час 30-годинного «Великоднього перемир'я» відбулося 223 бойових зіткнення, а загалом у квітні зафіксовано 4 644 бойових зіткнення, що на 8% більше, у порівнянні з попереднім місяцем. У квітні [противник окупував 175 кв. км](#), що на 52 кв. км більше, ніж у березні, але менше, ніж у лютому (192 кв. км) і січні (325 кв. км) цього року.

Наразі противник готує весняно-літню наступальну кампанію, [головною метою якої](#) буде штурм та захоплення Слов'янсько-Краматорської агломерації – залишків неокупованої Донецької обл. На цьому напрямку російське військово-керівництво намагається створити чисельну перевагу 10 до 1. Завдання з підготовки та проведення наступальної операції на Лимансько-Торецькому напрямку, що охоплює по фронті 140 км, покладене на угруповання російських військ «Південь». До його складу належать шість загальновійськових армій, які невдовзі планується поповнити ще двома. Очікувана

чисельність угруповання – 130 тис. військово-вослужбовців. У Ростовській і Білгородській обл. накопичено до 700 танків, до 2 400 ББМ, до 1 500 гармат, мінометів і РСЗВ.

З метою послаблення угруповання українських військ на цьому напрямку шляхом їх перекидання на інші ділянки фронту, росіяни проявляють активність у Харківській, Запорізькій і Сумській обл. Цьому, на думку кремля, крім суто політичних цілей, мало б сприяти запропоноване ним перемир'я на 8-10 травня. Великодне перемир'я росіяни використали для перегруповання військ та концентрації сил і засобів у «сірій зоні».

Окрім ескалації на театрі воєнних дій, російська армія наростила активність ударів по тилкових цивільних об'єктах, у т. ч. по густонаселених районах українських міст, що спричинило численні жертви та масштабні руйнування. Під час ракетно-дронових атак росіяни застосовували вже випробувану тактику концентрації ударів з метою досягнення більш потужного руйнівного та психологічного ефекту.

Попри зростання інтенсивності бойових зіткнень і триваючий «повзучий наступ» російської армії, ситуація стратегічного «глухого кута» на театрі воєнних дій не зазнала змін. Тактичні успіхи російських військ все ще можливі завдяки відпрацьованій тактиці постійних штурмів малих груп, що забезпечується чисельною перевагою у живій силі та можливостями нести несумірні успіхам втрати без критичних наслідків для бойових спроможностей чи суспільно-політичних ризиків всередині росії.

Застосування нових технологій фактично унеможливило (за окремими винятками на зразок курської операції) концентрацію сторонами сил і засобів в оперативному тилу та в масштабах, необхідних для проведення механізованих операцій оперативного стратегічного рівня. [За словами колишнього Главкома ЗСУ В. Залужного,](#)

розвідувальні, ударні дрони та системи ситуаційної обізнаності «зробили поле бою абсолютно прозорим» і створили 10–15 км зону суцільної смерті, яка постійно розширюється разом із вірогідністю гарантованого знищення будь-якої цілі в цій зоні.

В. Залужний у виступі на Форумі оборонних технологій Україна – Велика Британія, організованому RUSI 25 квітня 2025 р. знову наголосив, що «ця війна зайшла в ступор» та запропонував низку рекомендацій для досягнення перемоги:

- ✓ Швидкість впровадження інновацій на пряму збільшує спроможності досягти перемоги, а сторона, що першою системно та якісно здійснить перехід на інший воєнно-технологічний рівень, отримає безумовну стратегічну перевагу і нав'яже свою волю іншій стороні;
- ✓ Поки у противника є ресурси, сили та засоби завдавати ударів по нашій території, робити спроби наступальних дій, він це робитиме. Це і є війна на виснаження. Покласти цьому край може лише повне руйнування самої спроможності вести війну, тобто військово-економічного потенціалу. Руйнування останнього, звісно, ставить під сумнів навіть знаходження окупаційних військ на окупованій території.

МИРНИЙ ПРОЦЕС

Інтенсивні миротворчі зусилля протягом квітня 2025 р. не призвели ні до рішення стосовно прийнятних для України параметрів завершення війни, ні до домовленостей про безумовне тривале припинення бойових дій як першого кроку на шляху до миру.

Перші спроби Д. Трампа швидко зупинити війну зазнали прогнозованого фіаско. Путін, імітуючи готовність до сприйняття пропозицій та обговорення мирного процесу за участю США, не відмовився від жорстких ультимативних вимог і до певної міри зумів нав'язати Д. Трампу власну ініціативу. Навіть дві поспіль ініціативи кремля з припинення вогню (19–20 квітня та 8–10 травня), зроблені у віроломний та ультимативний спосіб, очевидно мали за мету продемонструвати здатність путіна, а не Трампа, зупинити вогонь.

Однією з головних причин провалу мирних ініціатив Трампа є надто велика готовність прислуховуватися до аргументів кремля

та ігнорування спільних з партнерами позицій України.

ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ ТА ДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ

У квітні 2025 р. розпочалася активна фаза реалізації анонсованої два місяці тому структурної реформи Сил оборони України – переходу на корпусну систему.

Протягом більше, ніж трьох років широкомасштабної війни, СОУ воювали переважно бригадами (5–7 тис. особового складу), які перебували в оперативному підпорядкуванні органів управління – проміжної ланки між Генеральним штабом і бригадами: тактичні групи (ТГР), управління військ (УВ), оперативні угруповання військ (ОУВ), оперативнотактичні угруповання військ (ОТУ), оперативнотактичні угруповання військ (ОСУВ). Ці структури, створені як тимчасові органи управління, комплектуються відрядженими на ротаційній основі з вищих штабів офіцерами, що не забезпечувало необхідної сталості управління підпорядкованими з'єднаннями.

Необхідність створення сталих органів управління вважається **ключовою метою переходу на корпусну систему**. **Ключовою ж проблемою** переходу при створенні корпусів є кадрове забезпечення, а саме комплектування новостворених штабів кожного з корпусів офіцерами різних спеціальностей (300–350 посад), які мають відповідний рівень підготовки та бойовий досвід. Певна частина спеціалістів буде переведена з бойових бригад на корпусний рівень, що на початковому етапі переходу може призвести до послаблення самих бригад і, відповідно, позицій на фронті. Вже відомі імена окремих командирів новостворених корпусів, які до цього командували найбільш успішними бригадами, які переважно мають стати ядром корпусів і джерелом масштабування найкращого досвіду ведення бойових дій, набору та підготовки поповнення тощо.

Станом на кінець квітня, жоден із новостворених корпусів ще не набув оперативної спроможності та, на думку фахівців, вони можуть почати повноцінно функціонувати вже влітку цього року, хоча існують також застереження стосовно реальної здатності «вирости» з бригади до корпусу за такий короткий час, з огляду на ресурсні обмеження та об'єктивні обставини гарячої фази війни.

МІЖНАРОДНІ ПОДІЇ (ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ)

В останній день квітня, на 100-й день Президентства Д. Трампа, була нарешті підписана т. зв. «рідкісноземельна» Угода (між урядом України та урядом Сполучених Штатів Америки про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови), **драматичний процес узгодження та попередніх спроб підписання** якої був каталізатором особистого незадоволення Д. Трампа стосовно України, а сама Угода, схоже, мала непропорційно великий вплив на його позицію в питанні врегулювання російсько-українського конфлікту.

Видання Kyiv Post, майже одночасно з новинами про підписання «ресурсної угоди», **повідомило** про ухвалення адміністрацією Президента США першого, з моменту повернення Д. Трампа до Білого дому (100 днів тому), рішення про експорт зброї до України сумою близько \$50 млн. Постачання має відбуватися за програмою Direct Commercial Sale (DCS), тобто йдеться про продаж, а не безоплатну допомогу. Слід зазначити, що Президент України В. Зеленський під час зустрічі із журналістами 9 квітня заявив про **готовність України купити** у США «великий пакет» озброєнь. Не виключено, що такі комерційні передачі озброєнь, про які зазвичай не повідомляється публічно, **не мають прямого зв'язку з російським напрямком політики Трампа**, але, в будь-якому разі, відновлення доступу до американського ринку озброєнь дозволить Україні мінімізувати ризики, пов'язані з дефіцитом найбільш критичних позицій насамперед систем ППО/ПРО та ракет американського виробництва до них.

Попереднє рішення Д. Трампа про припинення військової підтримки України обґрунтовувалося пріоритетом дипломатії у зусиллях США з припинення російсько-української війни. Наразі невідомо, чи відновлення американської військової підтримки є лише сигналом Д. Трампа путіну, чи вже зміною пріоритетів у методах примушення до миру. Важливо також відзначити, що 12 квітня Президент Д. Трамп **продовжив дію санкцій** проти рф, запроваджених Указом Дж. Байдена від 15 квітня 2021 р. № 14024 з метою подолання загрози, яку становить шкідлива діяльність уряду рф. За повідомленнями ЗМІ, американські сенатори підготували законопроект, що передбачає нові «нищівні» санкції проти росії, які, **за словами сенатора-республіканця Л. Грема**, будуть застосовані, якщо путін не почне серйозні

переговори про припинення війни проти України.

11 квітня відбулося **чергове засідання у форматі «Рамштайн»** (Контактною групи з питань оборони України), за підсумками якого партнери пообіцяли виділити Україні військову допомогу сумою понад €21 млрд. Засідання відбулося в штаб-квартирі НАТО в Брюсселі під спільним головуванням міністрів оборони Великої Британії та Німеччини, що сигналізує про посилення європейської ролі на тлі радикальних змін в американській зовнішній політиці. Глава Пентагону, який до останнього моменту не підтверджував участь у засіданні, все-таки був присутній онлайн і його участь у «Рамштайні», заснованому та очолюваному протягом трьох років США, була пасивною.

Протягом квітня тривали консультації стосовно можливості **розгортання іноземних контингентів на території України**, як складової комплексу альтернативних членству в НАТО засобів довгострокових зовнішніх гарантій безпеки України на повоєнний період. Наразі можна констатувати лише декларацію таких намірів лідерами «коаліції охочих» (**coalition of the willing**) та триваючу дискусію стосовно цілей, завдань і формату такої місії (стримування, моніторинг, миротворчість тощо). **Ключовими перешкодами** на шляху ухвалення зазначеного рішення є відсутність підтримки з боку США та небажання, чи нездатність європейських держав забезпечити мінімально необхідну чисельність міжнародного контингенту. 26 квітня з'явилися **повідомлення** про те, що американські посадовці «неофіційно» висловили готовність забезпечити розвідувальну та логістичну підтримку британським і європейським військовим, з метою сприяння реалізації мирної угоди в Україні на суші, в повітрі та на морі.

Наприкінці квітня сталося чергове загострення конфлікту між Індією та Пакистаном. Імовірно переростання локальних збройних сутичок та войовничої риторики у масштабний збройний конфлікт може створити **додаткові ризики для України** з огляду на зростання попиту, а, відповідно, конкуренції та цін на світових ринках озброєнь, боєприпасів і компонентів для їх виробництва.

РОСІЯ

Однією з найбільших переваг росії у війні проти України є спроможність мобілізувати ресурс живої сили, необхідний для компенсації великих втрат та створення резервів.

Водночас військові оглядачі звертають увагу на вже очевидні наслідки для російської економіки, спричинені втратами працездатного чоловічого населення та фінансовими затратами на стимулювання нових контрактників. Витрати російського бюджету на вербування контрактників, [за даними іноземних аналітиків](#), зросли у п'ять разів, порівняно з квітнем 2024 р., і складають 2 млрд рублів (\$25 млн) на день, а протягом 2025 р. можуть сягнути \$9 млрд. Три чверті витрат фінансуються з регіональних бюджетів. Середня сума бонусів для «добровольців» складає 1,4 млн рублів (\$17 тис.), що, в комплексі з іншими ідеологічними [та примусовими методами](#), забезпечує постійне поповнення живої сили в об'ємах 30–45 тис. осіб на місяць. При цьому в російській економіці вдвічі фіксується зростання дефіциту кадрів, у порівнянні з довоєнним роком.

[За повідомленнями Reuters](#), Північна Корея стала ключовим постачальником артилерійських снарядів для російської армії, забезпечуючи майже 50% загального об'єму. З вересня 2023 р. по березень 2025 р. КНДР здійснила поставку орієнтовно 4–6 млн снарядів (16 тис. контейнерів). Окрім того, [за повідомленнями української розвідки](#), росія отримала 120 самохідних артилерійських установок, 120 реактивних систем залпового вогню та 148 балістичних ракет КН-23 і КН-24. Лідери росії та КНДР публічно визнали безпосередню [участь північнокорейських військових у російсько-українській війні](#) та, відповідно, новий рівень союзницьких відносин між рф і КНДР. Наразі відсутні підстави для очікування дієвої міжнародної реакції, особливо з огляду на стриману [позицію США](#), які обмежилися «занепокоєнням».

Росія активно нарощує військову присутність біля кордонів Фінляндії та країн Балтії. [За даними західної розвідки](#), кремль готується до можливого військового протистояння з НАТО. У 2024 р. в росії відновлено Ленінградський військовий округ як бази для протистояння з Альянсом. Планується створити новий армійський штаб у Петрозаводську. [За даними західних військових](#), після закінчення війни проти України російські бригади будуть перетворені на дивізії із втричі більшою чисельністю — до 10 тис. військових кожна. Супутникові знімки свідчать про активне будівництво нової інфраструктури поблизу кордонів із Фінляндією та Норвегією: казарми, склади для військової техніки, залізничні шляхи. Нові залізничні колії прокладаються вздовж кордонів із Фінляндією та Норвегією, а також на південь від Санкт-Петербурга до

кордону з Естонією. Заплановані на осінь російсько-білоруські навчання «Захід-2025» можуть стати прикриттям для створення на території білорусі нового ударного угруповання.

Росія істотно наростила виробництво нових танків Т-90М — з 40 од. у 2021 р. до 300 од. на рік. Путін і Лукашенко домовилися про створення на території білорусі заводу з виробництва безпілотників із проектною потужністю до 100 тис. од. на рік (майже 300 штук на день). Водночас нову техніку переважно не відправляють на фронт в Україні, а зберігають для нових підрозділів уздовж кордонів з НАТО. Зокрема, цим можна пояснити зменшення кількості балістичних ракет у повсякденних ударах по території України. Однією з короткострокових цілей кремля у такому нарощуванні сил може бути змушення європейських країн сконцентрувати зусилля на власній безпеці й, таким чином, обмежити допомогу Україні.

Нарощування росією сили на південно-східних кордонах з країнами НАТО супроводжується посиленням кібератак, інформаційно-психологічних операцій і прикордонних провокацій. Після тривалого відносного затишшя, знову загострилася [ситуація з мігрантами на польсько-білоруському кордоні](#). Так, за словами Міністра оборони Польщі В. Косіяка-Камиша, в ніч на 5 квітня було близько 300 спроб нелегального перетину кордону.

Отже, аналіз найбільш важливих подій, політичних заяв та рішень дозволяє зробити наступні висновки:

- ✓ 100-денні миротворчі зусилля адміністрації Д. Трампа, спрямовані на швидке припинення війни, зазнали фіаско, а подальші наміри Д. Трампа — зміни підходів, чи виходу з переговорного процесу — залишаються непевними;
- ✓ європейські та інші західні партнери демонструють дедалі більшу готовність перебрати лідерство та відповідальність у питаннях підтримки України, визнаючи при цьому брак необхідних для цього ресурсів, в умовах радикальної зміни зовнішньої політики США. Водночас вони змушені реагувати на агресивні цілі кремля після завершення російсько-української війни;
- ✓ започатковані в СОУ радикальні організаційно-структурні зміни мають за мету якісне покращення бойових спроможностей, але містять ризики ослаблення оборонних позицій в період переходу на корпусну систему.

ПРОПОЗИЦІЇ США	УМОВИ УКРАЇНИ ТА СОЮЗНИКІВ
 <p>постійне припинення вогню, негайні переговори щодо реалізації з обох сторін</p>	 <p>повне припинення вогню в небі, на суші та на морі, негайні переговори щодо реалізації за участю США та європейських країн</p>
 <p>«надійні гарантії безпеки» для України. Гаранті – з Європи та поза нею</p>	 <p>надійні гарантії безпеки, зокрема від США</p> <p>моніторинг припинення вогню під керівництвом США та за підтримки третіх країн</p>
 <p>відмова України від прагнень вступити до НАТО</p>	 <p>жодних обмежень на присутність, озброєння та операції дружніх іноземних сил на території України</p>
 <p>можливе приєднання України до ЄС</p>	 <p>Україна вступає до ЄС</p>
 <ul style="list-style-type: none"> ■ визнання США контролю росії над Кримом (де-юре) ■ визнання США контролю росії над частиною Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей (де-факто) ■ повернення території Харківській області України 	 <p>територіальні питання будуть обговорюватися та вирішуватися після повного та безумовного припинення вогню</p>
 <p>відновлення контролю над Запорізькою АЕС; управління станцією за допомогою США</p>	 <p>відновлення контролю над Запорізькою АЕС за участю США</p>
 <p>Україна має безперешкодний прохід по Дніпру та контроль над Кінбурнською косою</p>	 <p>Україна має безперешкодний прохід по Дніпру та контроль над Кінбурнською косою</p>
 <p>США та Україна реалізують економічне співробітництво/угоду щодо корисних копалин</p>	 <p>США та Україна реалізують економічне співробітництво/угоду щодо корисних копалин</p>
 <p>повне відновлення України з фінансовою компенсацією</p>	 <p>Україна отримує компенсацію, зокрема за рахунок російських суверенних активів, які залишаться замороженими до відшкодування збитків</p>
 <p>зняття санкції США з росії, співпраця США та рф у сфері енергетики</p>	 <p>поступове пом'якшення санкцій з можливим поверненням</p>
<p>Інфографіку створено за даними Reuters станом на 25 квітня 2025 року</p> <p>СЛОВО і ДІЛО</p>	 <p>відсутність обмежень чисельності ЗСУ</p> <p>росія повертає всіх викрадених дітей</p> <p>обмін військовополоненими за формулою «всіх на всіх», росія звільняє всіх цивільних ув'язнених</p>

II. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Головною тенденцією квітня стало подальше масштабне запровадження нової зовнішньої політики США на різних азимутах, що призвело до суперечливих трансформацій геополітичного ландшафту та посилення турбулентності й невизначеності на світових ринках. Водночас містить загрози та виклики переговорний процес, ініційований Вашингтоном із метою припинення війни в Україні. Офіційний Київ має адаптуватися до несприятливих глобальних і регіональних реалій, відстоювати, насамперед на американському напрямі, власні національні інтереси, зберігати й, за можливості, зміцнювати солідарність і підтримку країн-союзників.

МІЖНАРОДНІ ПРОЦЕСИ ТА ПОДІЇ

Американський фактор на світовій арені. Оголошення на початку місяця Д. Трампом запровадження нової системи безпрецедентних мит на імпорт товарів з понад 180 країн світу спричинило глобальний шоківий вплив на фондові ринки й в цілому на світову систему торгівлі. Ряд країн і міжнародних організацій оголосили про запровадження торговельних контрзаходів. Згодом, після призупинення Президентом США цих тарифних заходів (на 90 днів), економічна турбулентність дещо зменшилася, проте зберігається нестабільність ситуації через суперечливість і важкопрогнозованість зовнішньої політики США, яка набула персоніфікованого характеру. Паралельно Вашингтон продовжує небезпечний процес згортання зон американського силового та «м'якого» впливу в різних регіонах світу. У попередньому моніторингу йшлося про радикальне скорочення гуманітарних програм у рамках USAID. Згодом, Вашингтон оголосив про скорочення військової присутності в Європі, [планується](#) обмежити фінансування діяльності додатково 20 міжнародних організацій, зокрема, ООН та НАТО. Спостерігається складність і «непаритетність» у відносинах США з європейськими партнерами, зокрема, через ультимативні політико-економічні вимоги Вашингтона, загрози перегляду формату євроатлантичного партнерства через неналежні витрати на оборону.

Своєю чергою, красномовним фактом є те, що з щорічних звітів Держдепу про права

людини у світі [зникли](#) «чутливі» тематичні розділи щодо корупції в урядах, утримання ув'язнених, обмеження участі у політичних процесах тощо. Варто додати, що на фоні зовнішнього курсу США ускладнилася внутрішня ситуація: йдеться про масштабні акції протесту, серію гучних скандалів, пов'язаних з особами з оточення Д. Трампа, падіння популярності Президента, «гарвардський конфлікт», численні судові процеси тощо.

Отже, скорочення американського впливу та присутності на світовій арені, по суті, є карт-бланшем для альянсу авторитарних держав (насамперед КНР і РФ) для ескаляції гібридної експансії в різних регіонах світу.

Українсько-американські відносини. Загалом характер й атмосфера відносин Києва та Вашингтона визначальною мірою обумовлені перебігом переговорного процесу щодо припинення війни в Україні (про це мова нижче). Загалом є підстави говорити про певну умовну нормалізацію діалогу на вищому рівні після зустрічі Д. Трампа та В. Зеленського в Римі (26 квітня). Позитивними чинниками також є кроки щодо розв'язання чутливого питання про т. зв. угоду про надра. Отже, 17 квітня було підписано Меморандум про намір укласти угоду про використання надр, а 30 квітня Міністерка економіки України Ю. Свириденко та Міністр фінансів США С. Бессент уклали відповідну рамкову [міжурядову Угоду](#) про створення Американсько-Українського інвестиційного фонду відбудови, що за інформацією з різних джерел, відкриває можливості прямих закупок американської зброї. Також позитивний резонанс мав візит до США глави уряду України Д. Шмигала (24 квітня), під час якого досягнуто домовленості про початок роботи над угодою про зону вільної торгівлі.

Але, з іншого боку, ряд практичних дій США на українському напрямі протягом квітня свідчать про намагання дистанціюватися від України й обмежити контакти в чутливих сферах. Зокрема: а) США розпустили робочу групу уповноважених збирати дані про воєнні злочини, скоєні росією проти України; б) оголошено про [передислокацію](#) американського військового персоналу та техніки з району Жешува (Польща), який є ключовим хабом допомоги Україні;

в) зупинена досить важлива американська допомога у сфері кібербезпеки (підтримка фахівців, навчання, постачання обладнання та програмного забезпечення); г) США заблокували спільну заяву G7 щодо засудження російського ракетного удару по Сумах і водночас 16 квітня голосували проти резолюції ГА ООН, де згадувалось засудження російської агресії; д) у Білому домі та Конгресі фактично відсутні дискусії щодо подальшої підтримки України.

Стратегічно важливими для України є результати виборчих процесів у країнах-союзниках. У Німеччині за підсумками лютневих парламентських виборів сформована коаліція блоку ХДС/ХСС разом із СДПН, визначені кандидатури міністрів нового уряду. У травні планується обрання канцлером Німеччини лідера християнських демократів Ф. Мерца. Є підстави стверджувати, що нове керівництво країни продовжить і посилить курс на солідарність і воєнно-фінансову підтримку України у протистоянні російській агресії. У квітні на парламентських виборах у Канаді **перемогла ліберальна партія** на чолі з чинним Прем'єр-міністром М. Карні, який публічно задекларував солідарність і підтримку України.

Переговорний процес щодо припинення війни в Україні. Оцінюючи в узагальненому вигляді перебіг квітневих мирних перемовин, слід зазначити, що загалом позиція американської сторони зводилася до формули: домовитися з росією (з урахуванням її вимог), жорстко дотиснути Україну та укласти гібридну угоду переважно за рахунок жертви агресії. Американське керівництво здійснювало агресивний ультимативний політико-дипломатичний тиск на Україну, звинувачуючи В. Зеленського у тому, що він розпочав цю війну й ускладнює переговорний процес. Причому у випадку незгоди з американською позицією, Д. Трамп загрожував вийти з переговорного процесу.

Росія намагалася максимально ускладнити та затягнути перемовини через заздалегідь неприйнятні ультимативні вимоги, продовжуючи агресію та терор мирного населення. Своєю чергою, Україна окреслила чіткі червоні лінії, підтримані країнами-союзниками, наполягаючи на повному припиненні бойових дій як ключовій умові для подальших

перемовин. 17 і 23 квітня на різних рівнях відбулися важливі зустрічі у форматі США – Україна – Велика Британія та Франція. Паралельно тривала **«човникова» дипломатія С. Віткоффа** на російському напрямі.

Підсумком цього етапу перемовин стали два проекти припинення війни – американський, який містить неприйнятні тези про визнання Сполученими Штатами де-юре Криму «російською» територією, де-факто – контролю країни-агресора над іншими окупованими територіями, блокування вступу України до НАТО, поступове зняття санкцій з росії тощо. Можна припустити, що ці пропозиції готувалися С. Віткоффом з подачі кремля. Такий план є не лише неможливим із точки зору норм української Конституції й американського законодавства, але й катастрофічним для міжнародної договірно-правової системи та глобальної безпеки в цілому. Своєю чергою, українські **пропозиції** містять повне припинення бойових дій на лінії фронту, наступні мирні переговори за участю європейських представників, забезпечення надійних гарантій для України тощо.

Відтак, є підстави констатувати, що нинішня фаза переговорного процесу містить як можливі шанси припинення війни, так і негативний варіант тривалого діалогу з невизначеним результатом. Не можна виключати вихід США з перемовин.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ

Дії офіційного Києва на світовій арені переважною мірою зосереджувалися на мирному переговорному процесі, питаннях забезпечення воєнно-фінансової підтримки, узгодження участі країн-союзників у забезпеченні безпекових гарантій для України. Паралельним важливим напрямом є євроінтеграційний процес.

Політичний діалог з іноземними партнерами

Протягом квітня тривали різнорівневі політико-дипломатичні переговори, міжпарламентські консультації, продуктивний економічний і фінансовий діалог з країнами-партнерами, зустрічі на міжнародних майданчиках і конференціях, спільна робота в рамках європейських і світових інституцій

тощо. Слід відзначити низку важливих контактів на вищому рівні з Президентами США, Франції, Фінляндії, ПАР, Прем'єр-міністрами Великої Британії, Італії, Бельгії, Норвегії, Іспанії. 15 квітня в Одесі відбулась зустріч Президента В. Зеленського з Генеральним секретарем НАТО М. Рютте, а згодом Україну відвідала делегація парламентської Асамблеї НАТО. До активу української дипломатії також можна віднести участь у пленарному засіданні **10-го саміту** міжнародної ініціативи «Тримор'я», яка об'єднує 13 країн-членів ЄС.

Своєю чергою, інтенсивно просувався міжпарламентський діалог. Делегація Верховної Ради взяла участь у роботі 150-ї Асамблеї Міжпарламентського союзу. 8 квітня спікер українського парламенту Р. Стефанчук разом із Президенткою Європарламенту Р. Мецолою відкрили **друге спільне засідання** комітетів Верховної Ради України та Європарламенту.

Україну у квітні відвідали делегація Європарламенту, керівники зовнішньополітичних відомств Німеччини та Литви. Варто згадати й про участь української сторони у представницькому Анталійському дипломатичному форумі (11-13 квітня, Туреччина), під час якого відбулась низка перемовин і консультацій з дипломатами Європи й Африки.

Зрозуміло, що тематика перелічених контактів тією чи іншою мірою була пов'язана з війною в Україні. Зокрема, під час візиту Прем'єр-міністра Бельгії до України, відбулося підписання **Меморандуму** та Листа

про наміри щодо співробітництва між бельгійськими та українськими оборонними компаніями. Але водночас окремо слід відзначити профільні перемовини у сфері безпеки, зокрема, багатосторонню зустріч з воєнним керівництвом країн-союзників у форматі «Рамштайн», **консультації** з начальниками штабів Збройних сил Великої Британії та Франції, а також вищезгадані багатосторонні контакти у форматі мирних перемовин у Парижі та Лондоні.

Паралельно відбувалися традиційні дипломатичні процедури – Президент України **прийняв вірчі грамоти** від новопризначених послів Португальської Республіки, Республіки Корея та Соціалістичної Республіки В'єтнам.

Міжнародна солідарність і допомога Україні у протистоянні російській агресії

На фоні кардинальних змін політики Вашингтона на українському напрямі вирішального значення набуває солідарність і воєнно-фінансова підтримка Києва, в першу чергу, з боку європейських союзників. Зокрема про це йшлося на засіданні Ради Україна-НАТО 3 квітня в Брюсселі. Згодом, 10 квітня в штаб-квартирі НАТО за ініціативи Франції та Великої Британії відбулась зустріч у рамках «коаліції рішучих» (близько 30 країн), під час якої обговорювався формат **«європейських сил гарантування безпеки» (reassurance force)**, які мали б діяти в Україні за чотирма напрямками: «безпечне небо, безпечне море, мир на землі та

сильна українська армія». У практичному плані важливими є **підсумки** згаданого вище чергового засідання Контактної групи з питань оборони України («Рамштайн»), під час якого було вирішено збільшити військову допомогу Україні до €21 млрд.

Протягом квітня ряд країн-партнерів оголосили про надання чергових пакетів військово-фінансової допомоги Україні. Зокрема, Німеччина повідомила про новий військовий транш для Києва, до якого, зокрема, увійдуть чотири системи протиповітряної оборони IRIS-T. Пакет допомоги від Данії на 2025-2027 рр. складатиме \$970 млн. Внесок Норвегії у поточному році має скласти близько \$4,6 млрд, бельгійський пакет військової допомоги оцінюється у \$1 млрд. Також важливе значення має регулярна підтримка країн Балтії, зокрема, уряд Латвії відправив ЗСУ велику партію бойових БПЛА, Литва виділила пакет фінансової допомоги для української армії. Польща передала Україні додаткову партію 5 тис. Starlink Enterprise для забезпечення зв'язку для військових та критичної інфраструктури.

Не менш важливе значення має зовнішня допомога цивільному сектору України. У квітні ЄС перерахував Україні транш кредиту розміром €1 млрд у рамках ініціативи «надзвичайного кредиту на підтримку України» (ERA), який забезпечується доходами від заморожених російських активів. Паралельно Європейський інвестиційний банк виділив Україні €300 млн на відновлення енергетики та критичної інфраструктури.

ТЕНДЕНЦІЇ, ЗДОБУТКИ ТА ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

Протягом місяця українська сторона продовжувала здійснювати активні євроінтеграційні заходи, спрямовані на забезпечення умов для практичного започаткування переговорного процесу про вступ до ЄС. Серед результативних кроків і здобутків Києва в цій сфері слід відзначити наступні:

- а) 15 квітня Верховна Рада ухвалила **Закон** «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм законодавства ЄС з питань електронних комунікацій»;

- б) тривають офіційні скринінги з відповідності українського законодавства праву ЄС. Зокрема, розпочато роботу над розділом 29 «Митний Союз» (Кластер № 3). За **оцінками** представників ЄС офіційні звіти Єврокомісії щодо кластерів № 2 і № 6 «Внутрішній ринок» та «Зовнішні відносини» будуть готові до кінця червня, а повністю скринінг завершиться восени 2025 р.;

- в) на початку квітня уряд України затвердив **План заходів** із виконання рекомендацій Європейської комісії в межах Пакета розширення ЄС 2024 р. Документ містить 380 заходів у різних сферах;

- г) в Україні проводяться тренінги для державних службовців із питань євроінтеграції. Розпочалася нова фаза освітнього **проєкту** «Natolin4Capacity Building Phase II» для посилення спроможностей на шляху України до членства в ЄС. Паралельно 1 квітня стартувала програма Ukraine2EU за фінансування ЄС, Данії, Литви, Швеції, яка розрахована на 2024-2027 рр. і покликана підтримувати українські інституції в управлінні процесом вступу до ЄС та впровадженні необхідних реформ. Своєю чергою, запроваджена практика проведення спільних міжурядових конференцій (зокрема, Україна-Нідерланди) з метою прискорити рух України до ЄС;

- д) досягнуто домовленості з ЄС про продовження до кінця 2025 р. «транспортного безвізу», який надає українським перевізникам право виконувати комерційні рейси до ЄС за спрощеною схемою, без квот та індивідуальних дозволів.

Своєю чергою, важливим євроінтеграційним напрямом є виконання базового двостороннього документа – Угоди про асоціацію Україна-ЄС. В урядовому **Звіті** про виконання угоди за 2024 р. наголошується, що протягом 2014-2024 рр. українська сторона виконала 81% всіх зобов'язань, що містяться у цьому документі. Причому в 11 з 24 сфер угоди (зокрема, таких як:

інтелектуальна власність, освіта, юстиція, свобода, безпека, права людини, політичний діалог, національна безпека та оборона та ін.) рівень виконання зобов'язань сягнув понад 90%.

Але нині у відносинах Києва та Брюсселя набуло актуальності проблемне питання щодо завершення в червні 2025 р. автономних торговельних заходів (АТМ), тобто ліберального режиму взаємної торгівлі, запровадженого ЄС під час широкомасштабної російської агресії. Знаходження компромісу з цього питання є фінансово важливим для України, з огляду на те, що повернення до довоєнного торгового режиму, [за оцінками експертів](#), може скоротити український експорт до ЄС на \$1,5 млрд.

Говорячи про короткострокові плани української євроінтеграції, на жаль, слід констатувати, що перспективи відкриття переговорного процесу залишаються невизначеними через ворожу політику керівництва Угорщини, яке блокує початок перемовин Україна-ЄС у рамках першого кластеру. Офіційний Будапешт планує провести в травні фіктивне [опитування](#) громадян щодо вступу України до ЄС, використовуючи тиск, брехливі наративи та маніпуляції. Подолання негативного «угорського фактора»

вирішальною мірою буде залежати від єдності, політичної волі й консолідованої підтримки України з боку євроспільноти.

Зовнішньополітичні тенденції та події у квітні 2025 р. свідчать про актуальність для України ряду викликів і загроз, окреслених у попередньому моніторинговому дослідженні. Політика США на світовій арені інспірує геополітичну турбулентність і невизначеність, певну фрагментацію колективного Заходу та послаблення євроатлантичного партнерства. Водночас попри ознаки нормалізації контактів Києва та Вашингтона, залишається невизначеною і небезпечною ситуацією на переговорах із припинення війни в Україні. Водночас набуває актуальності несприятлива тенденція гальмування керівництвом Угорщини процесу євроінтеграції України, що може перетворитися на небезпечну проблему у відносинах Києва та Брюсселя. Відтак, українська дипломатія має зосередити зусилля, з одного боку, на закріпленні позитивних тенденцій у діалозі зі США й активному просуванні спільно з союзниками власних ініціатив у переговорному процесі. З іншого боку, Київ і Брюссель мають консолідованими зусиллями мінімізувати негативний вплив «угорського фактора».

РІШЕННЯ ТА ПРОЄКТИ

У квітні в економіці України покращилися певні стабілізаційні прояви (зокрема у промисловості й транспорті), що значною мірою зумовлені триваючою партнерською допомогою, яка, всупереч побоюванням, не зазнає послаблення, а рішення країн-партнерів стосовно підтримки України чітко виконуються.

Для реального сектору важливим стало рішення про те, що «транспортний безвіз» із Європейським Союзом [продовжено](#) до кінця 2025 р. Це рішення стало можливим завдяки ефективній реалізації угоди, її позитивному впливу на економіку обох сторін та ефективному моніторингу її виконання. Завдяки «транспортному безвізу» експорт дорогами до Євросоюзу зріс на 42%, а імпорт автотранспортом до України – на 37%.

Нагадаємо, вперше «транспортний безвіз» погодили в червні 2022 р. Традиційно угода діє один рік. У червні 2024 р. її продовжили втретє ще на один рік – до червня 2025 р. Тоді однією з умов оновленої угоди стала автоматична пролонгація до кінця 2025 р. в разі відсутності негативного впливу на сторони угоди та відсутності порушень.

Не зменшується і фінансова підтримка. Україна [отримала перший у 2025 р.](#) транш від ЄС у межах програми Ukraine Facility – €3,5 млрд. Цей транш фінансової підтримки став можливим [завдяки виконанню](#) 13 індикаторів, передбачених планом України на четвертий квартал 2024 р. З отриманих €3,5 млрд: €3,1 млрд – пільгові кредити та €400 млн – грантові кошти. Гроші спрямують на покриття державних видатків.

Ukraine Facility передбачає виділення Україні €50 млрд на фінансування державного бюджету та стимулювання інвестицій. Торік, у межах Ukraine Facility, державний бюджет отримав понад €16 млрд. Це найбільший обсяг західної підтримки, який склав 40% зовнішнього фінансування країни за 2024 р.

Слід, однак, констатувати, що світова економіка піддається значному тиску. З 5 квітня США запровадили неординарні тарифні заходи, які матимуть вплив на глобальні економічні та політичні відносини. Практично на всі товари, що надходять із-за кордону до США, [введені мита розміром щонайменше 10%](#), а для багатьох країн (близько 60%) передбачаються додаткові індивідуальні ставки (набули чинності 9 квітня). Це торкнеться тих країн (у т. ч. союзників та партнерів США), які, на думку адміністрації США, мають найнесправедливіші торговельні відносини з Вашингтоном (зокрема, запроваджені митні ставки на американські товари набагато вищі). Зокрема, для Китаю запроваджується ставка у 34%, ЄС – 20%, Японії – 24%. Для [українських товарів](#) мито становитиме 10%.

Для всіх країн такі заходи межували з шоком чи початком торговельної війни. Втім, реакція Китаю не забарилась – [у відповідь на введення американських тарифів](#) Китай запровадив мита на весь імпорт із США, аргументуючи це тим, що [дії американської сторони](#) «суперечать міжнародним торговельним правилам, серйозно порушують законні права та інтереси Китаю та є типовим прикладом одностороннього акту залякування».

Упродовж квітня США і Китай фактично змагались у піднятті митних ставок. Так вже 12 квітня Китай знову [підвищив мита](#) на всі американські товари до 125%, що знову було аргументовано як відповідь на підвищення мит США для Китаю, яке напередодні оголосили США. Втім, далі запровадження багатьох митних обмежень (у т. ч. на китайські технологічні товари) було відтерміновано. Однак, це зовсім не означає відмову від тарифного «розкручування». Радше навпаки, дедалі ширше запроваджуються політичні заходи.

Зокрема, Китай [застеріг інші країни](#) від укладення торговельних угод із США, які можуть зашкодити інтересам Пекіна. Попередження [надійшло на тлі](#) підготовки

країн до переговорів із США, щоб домогтися зниження або звільнення від масштабних мит, які Президент Д. Трамп запровадив і пізніше зупинив приблизно для 60 торговельних партнерів. В обмін на це, Вашингтон змушує їх обмежити торгівлю з Китаєм і стримати виробничу потужність Пекіна, щоб упевнитися, що Китай не знайде способів обійти тарифи.

Більш виважену та помірковану позицію займає Євросоюз, який з 10 квітня **зупинив запровадження нових мит** на імпорتنі товари й сировину зі США на 90 днів. ЄС задекларував, що призупинення митного тиску, узгодження чітких і передбачуваних торговельних умов є важливими кроками для функціонування торговельних мереж і стабілізації світової економіки.

За оцінками міжнародних експертів, найближчі місяці будуть наповнені дво- і багатосторонніми переговорами з врегулювання конфліктних і суперечливих митних рішень.

Стосовно ж участі України у торговельних ускладненнях, то 17 квітня віцепрем'єр-міністерка економіки України **оголосила** про значний крок до укладання Угоди про економічне партнерство зі США, який поклав початок конструктивній співпраці між двома країнами. Зокрема, сторонами ведеться робота зі **створення фонду** інвестицій у відбудову України. Прогнозується, що Угода відкриє двері для значних інвестицій, модернізації інфраструктури та взаємовигідної співпраці між Україною та США. Хоча ставлення до економічної допомоги США Україні сьогодні далеко не однозначне, проте країні потрібно розширювати економічну присутність на великих ринках.

ПОДІЇ, ПРОЦЕСИ, ТЕНДЕНЦІЇ

Продовження російської агресії означає погіршення перспектив економічного прискорення. Саме це лежить в основі того, що Світовий банк **підтвердив** січневий прогноз уповільнення зростання ВВП України – у 2025 р. він впаде до 2% з (раніше прогнозованого) 2,9%, а у 2026 р. до 5,2% з 7%. Та й то, це станеться за умови припинення бойових дій і початку реконструкції. Це

особливо прикро, оскільки у 2024 р. спостерігались (хоча й слабкі) позитивні результати.

Так, Держстат України **надав попередні результати** роботи трьох із чотирьох основних сфер реального сектору економіки за 2024 р. Так, у **транспортній** галузі перевезення вантажів зросли на 7,8%, пасажирів – на 6,8%, вантажообіг – на 13,0%. Водночас обсяги **будівництва** зросли на 15,5% (у 2023 р. – на 25,0%), а виробництво **промисловості** збільшилося на 3,6% (у 2024 р. – на 6,8%).

Скорочення темпів відновлення у двох вказаних секторах віддзеркалює низьку базу статистичного порівняння з 2022 р. (що сформувало підвищені показники 2023 р.), складнощі воєнного стану з мобілізації ресурсів, а також втрати інфраструктурних об'єктів, пов'язані з бомбардуваннями. Послаблення динаміки є певним чином природним, оскільки виробничі та людські капітали суттєво менші, ніж були до широкомасштабного вторгнення.

Це також підтверджує наше прогнозоване припущення, що без миру і масштабної допомоги партнерських країн, країні важко буде зростати більше, ніж на 3-4%.

Особливо, з врахуванням того, що аграрний сектор також знижуватиме свої виробничі показники. Так, за **повідомленням** агентства Reuters, урожай пшениці в Україні на 2025 р. очікують на рівні 17,9 млн метричних т, що є 13-річним мінімумом (на 23% менше, ніж попереднього року).

Причиною такого зниження врожаю, крім подальшої втрати сільськогосподарських земель із-за продовження агресії, є надзвичайно суха земля в період посіву й низька прибутковість виробництва, що призвело до скорочення посівних площ.

За **повідомленням** НБУ, бізнес у березні 2025 р. надав позитивні оцінки власної економічної діяльності, за якими індекс ІОДА вперше за 11 місяців перевищив нейтральний рівень і становив 51,8 проти 46,9 у лютому 2025 р. (52,0 – у березні 2024 р., що віддзеркалює сезонний фактор).

Зазначається, що **драйверами позитивного впливу** на очікування підприємств усіх секторів були стійкий споживчий попит, нарощення виробництва, надходження міжнародної фінансової допомоги.

Важливим є те, що підприємства промисловості та сфери послуг послабили очікування щодо збільшення закупівельних цін, натомість будівельні та торговельні компанії зберегли високі очікування щодо зростання цін, що засвідчує подальше збереження інфляційних ризиків.

За **повідомленням** Мінфіну України у березні 2025 р. до загального фонду державного бюджету надійшло 313,5 млрд грн податків, зборів та обов'язкових платежів. Зокрема, надходження платежів від Державної податкової служби становили 159,4 млрд грн, у т. ч. 86,0 млрд грн – податок на прибуток підприємств, платежі від Держмитслужби – 51,4 млрд грн.

Мінфін також вказує, що ще одним важливим джерелом доходів загального фонду державного бюджету в березні стали кошти, отримані Україною як міжнародна допомога (гранти) розміром 97,8 млрд грн, у рамках реалізації Угоди про грант Фонду фінансового посередництва зі сприяння залучення ресурсів для інвестування в зміцнення України, між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку. Слід, однак, зазначити, що міжнародне фінансування зазвичай класифікується не як «надходження», а саме фінансування (дефіциту), що водночас дозволяє точніше оцінювати фіскальні й боргові можливості поточного виконання бюджету.

Однак, вірогідно, більші проблеми державних фінансів будуть пов'язані не з поточним бюджетом. За **інформацією** Financial Times, Україні не вдалося домовитися з власниками боргу сумою 2,6 млрд, утвореного ВВП-варантами (цінними паперами, які випускаються державою, а виплати за ними залежать від зростання ВВП країни-емітента).

Така ситуація підриває надії Києва на реструктуризацію до настання крайнього терміну виплат. Складність ситуації загострюється тим, що раніше МВФ заявив, що, коли

не розв'язати цю проблему, то це **становитиме серйозні ризики** для стабільності поточної програми допомоги сумою \$15,5 млрд і реструктуризації Україною облігацій сумою понад \$20 млрд, яка відбулася торік.

Якщо ситуація не покращиться, вірогідно, Україна змушена буде погасити частину облігацій завдяки резервам, оскільки країна не може собі дозволити допустити відмову від зобов'язань.

Тим часом при вказаних неприємностях виплати завдяки резервам не будуть катастрофічними для макроекономічної стійкості.

Станом на 1 квітня 2025 р. **міжнародні резерви України** становили \$42,4 млрд при зростанні у березні на 5,6%. Така динаміка зумовлена як значними обсягами надходжень від міжнародних партнерів у березні, так і зменшенням обсягів чистого продажу валюти НБУ на валютному ринку – на 12,5%, порівняно з лютим.

На валютні рахунки уряду в НБУ надійшло майже \$6 млрд, з яких \$5,2 млрд від міжнародних партнерів, у т. ч. в рамках ініціативи G7 Extraordinary Revenue Acceleration for Ukraine (ERA). Крім того, Україна отримала кредит \$970 млн, відповідно до угоди між Україною та Великою Британією в межах ERA. Однак, ці кошти не були зараховані до міжнародних резервів України у зв'язку з їх обмеженим (цільовим) призначенням щодо використання, що не зменшує їх вагомості для стабілізаційних процесів.

Слід зазначити, що Євросоюз дійсно став головним фінансовим партнером України. У 2025 р. ЄС вже спрямував до державного бюджету України €8,5 млрд – найбільше серед усіх донорів. Кошти надійшли в рамках механізму ERA та фінансового інструменту Ukraine Facility. Також **нагадаємо**, що Європейський Союз із лютого 2022 р. є найбільшим надавачем прямої бюджетної допомоги Україні – €50,5 млрд на пріоритетні видатки держбюджету.

Тобто, сьогодні доречно підкреслити, що ЄС в багатьох аспектах ставиться до України майже як і до всіх своїх справжніх членів.

IV. ЕНЕРГЕТИКА

БАЛАНС

У звітному періоді завершився один із найскладніших опалювальних сезонів в історії України. Витративши понад \$7 млрд на 14 хвиль запущених ракет, російські війська пошкодили 11,1 із 20,6 ГВт наявної на весні 2024 р. потужності українських електростанцій. Було виведено з ладу близько 90% теплової та 45% гідрогенерації, пошкоджено сотні об'єктів передачі й розподілу, інфраструктуру видобутку та зберігання природного газу.

Однак, попри катастрофічні втрати, завдані енергетичному сектору України, в осінньо-зимовий період 2024-2025 рр. удалося уникнути погодинних вимкнень для більш ніж двох черг побутових споживачів. Не настільки великими, як у 2022-2023 рр., виявилися й обмеження для промисловості й бізнесу. Майже не переривалося живлення об'єктів критичної інфраструктури, а також підприємств, що імпортували чи генерували не менше 60% споживаної електроенергії.

Квітнєве підвищення температури повітря та, як наслідок, скорочення споживання пального та енергії – усунули небаланс, що фіксувався в Об'єднаній енергетичній системі України впродовж майже всього осінньо-зимового періоду. Більше того, з другої половини квітня НЕК «Укренерго» почала обмежувати виробництво на окремих об'єктах через профіцит генерації. Тому постачання електроенергії «до декількох десятків» населених пунктів переривалося лише 11 квітня через негоду.

Базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували сім (із 21 квітня 2025 р. – шість) блоків АЕС, що генерували до 5,5 ГВт енергії. Джерелом маневрової потужності були до 10 енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли 2,5-3,5 ГВт електроенергії.

Потужність генерації на станціях, що використовують відновлювані джерела, становила 1,0-1,2 ГВт.

У травні функціонуватимуть шість (потім – п'ять) із дев'яти наявних блоків АЕС. Профіль початку їхніх ремонтів відповідатиме сезонній кривій споживання. ТЕС працюватимуть у штатному режимі із невеликим резервом потужності.

Через невелику кількість опадів і майже повну відсутність снігу – генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» у квітні не перевищувала 0,5 ГВт. Суттєвих змін на ГЕС і ГАЕС не очікується і в травні, оскільки на українських рівнинних річках спостерігається невиражене водопілля з весняною маловодністю й мінімальним рівнем води в літню межень. Востаннє така несприятлива гідрологічна ситуація фіксувалася у 2020 р.

Через скорочення обсягів споживання, передусім теплової енергії, частка АЕС у структурі генерації у квітні, попри ремонтну кампанію, зросла до 55-57%. На ТЕС припадало 14-16% виробництва енергії, станції на ВДЕ – 10-12%, ТЕЦ – до 10%, ГЕС – до 6%. У цілому, обсяги генерації в Україні становили 9-11 ГВт щогодини (у 2021 р. – до 15 ГВт).

У звітному періоді, переважно ввечері, вітчизняні споживачі **імпортували** з п'яти сусідніх держав до 60 ГВт год електроенергії на тиждень (в окремі вечірні години, наприклад, о 16:00 і 19:00 10 квітня – до 1,5 ГВт). Завдяки сонячній погоді зберігалися сприятливі можливості для комерційного **експорту** до 0,8 ГВт електроенергії до Угорщини й Молдови, переважно вдень (до 30 ГВт год на тиждень). В окремі дні (зокрема, 18-22 квітня) сумарний експорт перевищував імпорт, а пропускна спроможність міждержавних перетинів (550 МВт) була завантажена на 100%. Це актуалізувало питання її **збільшення** (із 1 травня 2025 р. – до 650 МВт), а також розбудови систем зберігання

енергії, ліцензії на використання яких одержали вже три учасники ринку, а ПрАТ «Укргідроенерго» – один із лідерів безрезневого експорту – [отримає](#) для придбання таких систем \$70 млн від Світового банку.

При цьому до завершення ремонту ЛЕП «Ісакча – Вулканешти», розпочатого 22 квітня 2025 р., Україна, фактично, забезпечуватиме балансуювання енергосистеми Молдови.

Хоча [запаси](#) газу в підземних сховищах станом на 17 квітня 2025 р. зменшилися до 0,7 млрд куб. м (без урахування 4,1 млрд куб. м газу «довготривало зберігання» і 0,6 млрд куб. м ресурсу, формально переведеного в категорію «буферний газ»), надалі тепла погода скоротила його споживання з 50 до 25 млн куб. м. Це не тільки вже не потребувало додаткового відбирання газу, але дозволило з 21 квітня 2025 р. [розпочати](#) сезон його закачування, оскільки 42-43 млн куб. м забезпечував власний видобуток, а ще 8-10 млн куб. м – імпорт з Угорщини та Польщі ([загалом](#) у квітні – 150 млн).

Завдяки зменшенню попиту, [запаси](#) в підземних сховищах зросли до кінця квітня на 0,2 млрд куб. м (до 0,9 млрд). Утім, цей показник є нижчим, аніж у минулому році, на 35%, і меншим, аніж у 2015-2018 рр., на третину. Це означає, що до початку наступного опалювального сезону Україна має імпортувати щонайменше 4,5 млрд куб. м газу, а якщо Групі Нафтогаз не вдасться вберегти свої потужності від подальших руйнувань, – 5,5-6,0 млрд. При цьому «компанія [веде](#) перемовини з урядом і міжнародними фінансовими інституціями» про залучення €1 млрд «для закупівлі понад 2 млрд куб. м газу». «Від початку року було [законтрактовано](#) 1,5 млрд куб. м газу: 800 млн куб. м було терміново імпортовано, 400 млн надійдуть в Україну в рамках підготовки до наступної зими, ще 300 млн LNG Нафтогаз закупив у компанії ORLEN».

На відміну від природного газу, проблем із постачанням в Україну бензину й дизельного пального не прогнозується. Попри зростання попиту, спричинене весняними польовими роботами, пального на ринку достатньо, щоб задовольнити потреби усіх споживачів без винятку.

ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

У середині квітня Кабінет Міністрів [повідомив](#), що «Україна успішно завершила третій опалювальний сезон під час повномасштабної війни та вже розпочала підготовку до наступного осінньо-зимового періоду». У НЕК «Укренерго» [підкреслили](#), що «пройти сезон вдалося краще, ніж на це сподівався ворог». Уникнути тривалих вимкнень після масованих російських обстрілів та під час лютевих морозів вдалося завдяки самовідданій роботі енергетиків, накопиченому ними досвіду, зокрема у швидкому ремонті, й запасу обладнання, «якого досі не мали ніколи». На думку ж очільника уряду, успішному проходженню осінньо-зимового періоду 2024-2025 рр. [сприяли](#): «максимальна ефективність» роботи всіх дев'яти енергоблоків українських АЕС; відновлення «завдяки ремонтам і відбудові в режимі 24/7» понад половину (тобто до 5 ГВт) пошкодженої торік генеруючої потужності; збільшення максимальної пропускної спроможності міждержавних перетинів до 2,1 ГВт; запуск 148 когенераційних установок і 84 модульних котелень загальною потужністю 268 МВт; надання «енергетичних кредитів» на встановлення 640 МВт потужності фізичним особам і суб'єктам господарювання, відповідно майже на 1 і понад 10 млрд грн; стабільна робота газотранспортної системи попри повне зупинення російського транзиту; формування Фонду підтримки енергетики України обсягом €1,2 млрд.

Серед заходів, ужитих у квітні для розв'язання проблем, наявних у паливно-енергетичному комплексі, варто виокремити:

- ✓ [продовження](#) до 31 жовтня 2025 р. дії спеціальних обов'язків на ринку електроенергії для забезпечення загальносуспільних інтересів;
- ✓ надання дозволу на проведення конкурсів на укладення угод про розподіл вуглеводнів, які видобуватимуться у межах [Межигірської](#) та [Свічанської](#) ділянок (Івано-Франківська, Чернівецька обл.);
- ✓ [надання](#) державної гарантії для забезпечення виконання НАК «Нафтогаз України» боргових зобов'язань за кредитом розміром €270 млн, [наданим](#) для

формування запасів природного газу Європейським банком реконструкції та розвитку;

- ✓ залучення коштів позик Європейського інвестиційного банку для реалізації проєктів «Програма відновлення України III» розміром €100 млн і «Відновлення водопостачання та водовідведення України» розміром €100 млн;
- ✓ **обрання** наглядовою радою НАК «Нафтогаз України» нового голови правління компанії.

У квітні НЕК «Укренерго» **досягла** згоди щодо умов операції з управління боргом за гарантованими державою «зеленими» облігаціями сталого розвитку на \$825 млн, зі ставкою 6,875% річних із погашенням у 2028 р. Здійснення платежів за ними було **призупинено** 9 листопада 2024 р. Вважалося, що відмову низки міжнародних фінансових установ виступити гарантами реструктуризації відповідної заборгованості було спричинено зростанням ризиків після звільнення голови правління компанії й **відставки** двох незалежних членів її наглядової ради. Кредиторам запропонують продати облігації на аукціоні з граничною вартістю кожної 65,125% від номіналу та/чи обміняти їх на негарантовані державою з погашенням до 31 грудня 2031 р. і ставкою 8,5% річних.

При цьому в березні НЕК «Укренерго» скоротила заборгованість перед суб'єктами балансуємого ринку до 13,7 млрд грн (-22%, порівняно з лютим). Водночас учасники ринку електроенергії, насамперед державні, **винні** компанії 37,5 млрд грн, з яких 12 — неплатежі постачальника «останньої надії». Заборгованість сторін, відповідальних за баланс, зросла за місяць на 7%. І це не дивно, коли в учасників ринку **відсутнє** розуміння того, «як борги виникають і як можуть бути погашені».

За **висновками** Секретаріату Енергетичного співтовариства, енергетичні ринки в Україні не зможуть ефективно працювати, якщо не розв'язати проблему заборгованості. Єдиним способом її вирішення є забезпечення платоспроможності виробників, постачальників і споживачів, насамперед кінцевих. І хоча в Україні набрав чинності **закон**, спрямований на покращення платіжної дисципліни на ринку електроенергії, уряд

досі не **скоротив** переліки захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури. Остання новина, що стосується відповідної постанови, датована 26 лютого 2025 р., коли її вчергове доопрацьований **проєкт** з'явився на офіційному сайті Міненерго.

Хоча Кабінет Міністрів демонструє оптимізм у частині проходження міжсезоння й підготовки до опалювального сезону 2025-2026 рр., його спроможність **організувати** швидке змінення архітектури української енергетики та вчасне проведення ремонтів і відновлювальних робіт є сумнівною. Найбільше занепокоєння викликають:

- ✓ нестача коштів, що, за оцінкою очільника Міненерго, становить «близько \$500 млн у заявках, поданих нашими компаніями» до Фонду підтримки енергетики України (за **оцінкою** Секретаріату Енергетичного співтовариства — €540 млн);
- ✓ надто повільне введення в експлуатацію 253 когенераційних установок і 145 блочно-модульних котелень, **наданих** Україні на безоплатній основі ще минулого року (прем'єр **згадує** про «280 установок та понад 140 модульних котелень»);
- ✓ зменшення інтересу бізнесу до підвищення власної енергетичної автономності (за перші три місяці 2025 р. підприємці подали заявок лише на 5,3 млрд грн, тоді як за три попередні — на 31,1 млрд), яке можна пояснити завершенням опалювального сезону й **підвищенням** облікової ставки Національного банку України до 15,5% річних;
- ✓ складність приєднання нових енергетичних об'єктів до електричних і теплових мереж (доручення «відповідним міністерствам опрацювати питання щодо додаткового спрощення процедур для забезпечення максимально простого та швидкого процесу» **надано** лише 26 березня 2025 р.);
- ✓ акцентування уваги на обмежених за обсягами фінансуванні урядових програмах безвідсоткового кредитування громадян, а також **програмі** «Доступні кредити 5-7-9» для ОСББ і ЖБК на купівлю обладнання для генерації з

альтернативних джерел енергії та пристроїв збереження енергії, попри великий **борг** уряду перед банками-учасниками програм кредитування;

- ✓ **маскування** малої та/чи негарантованої потужності встановлених або запланованих для розміщення енергетичних установок їхньою великою кількістю та/чи замовчування термінів початку їхньої експлуатації;
- ✓ **введення** в оману громадян, бюджетних і комунальних установ та організацій щодо високої ефективності фотоелектричних панелей в осінньо-зимовий період та/чи в регіонах із низькою інтенсивністю сонячного випромінювання;
- ✓ підміна розміщення на місцях малих енергетичних установок потужністю 1-10 МВт, передусім когенераційних, що працюють на місцевому пальному та приєднані до систем розподілу, встановленням установок із негарантованою потужністю (передусім, фотоелектричних панелей без інверторів і систем зберігання енергії).

Тим часом НЕК «Укренерго» **наголошує**, що швидке зростання кількості й встановленої потужності такого обладнання: не дозволяє балансувати енергетичну систему й забезпечити гарантоване енергопостачання 24/7, унаслідок суттєвої залежності обсягів генерації від сезону, погоди й часу доби; створює надлишок потужності в години меншого споживання, що зумовлює необхідність запровадження обмежень, і, навпаки, вимагає заміщення маневровою генерацією в години пікового навантаження; унеможливує балансування внаслідок експорту електроенергії через більшу, аніж в Україні, частку станцій на відновлюваних джерелах у структурі генерації щонайменше чотирьох держав-сусідів.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міжсезоння – чудовий період в енергетичному секторі, щоб відновити довіру в трикутнику «влада – бізнес – громада» й спільно гарантувати економічну безпеку держави. Однак, попри **розпочату** підготовку до опалювального сезону 2025-2026 рр., уряд не демонструє бажання залучити громадськість і бізнес до розв'язання спільних проблем. Більше того, органи влади все менше повідомляють про свої плани,

наміри й рішення, штучно створюючи інформаційний вакуум.

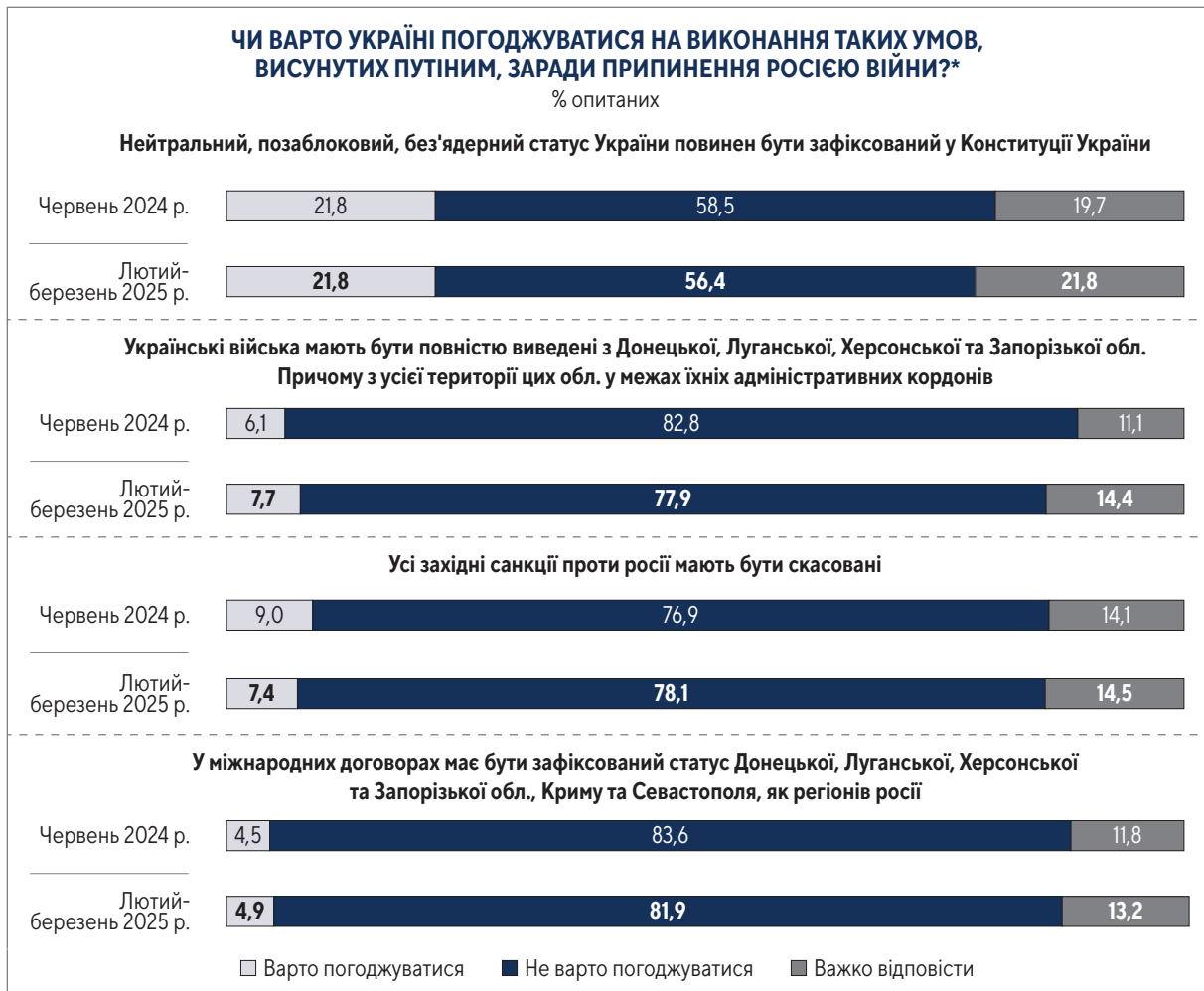
Між тим, саме в міжсезоння потребують якнайшвидшого розв'язання питання:

- ✓ прискорення робіт із гарантованого облаштування об'єктів енергетичної інфраструктури, зокрема тих, де йдуть і відбуватимуться відновлювальні роботи, інженерно-технічним захистом не нижче другого рівня (від ударних БПЛА), а також їхнього багаторівневого криття засобами протиракетної та протиповітряної оборони, передусім автоматизованими системами пошуку, виявлення, розпізнавання й вогневого ураження повітряних цілей;
- ✓ налагодження постачання в Україну, зокрема в рамках чотирирічної програми Ukraine Investment Facility, обладнання для зведення щонайменше 1,4 ГВт високотехнологічних електростанцій, 1,1 ГВт установок на біопаливі, 0,8 ГВт систем зберігання енергії, 4,5 ГВт вітрових і 3,8 ГВт фотоелектричних станцій;
- ✓ збереження цілісності Об'єднаної енергетичної системи України завдяки:
  - розбудові резервних, зокрема міждержавних та автономних мереж і систем, у т. ч. формуванню в регіонах мережі з 500+ енергетичних установок, переважно когенераційних, із гарантованою потужністю 1-10 (50) МВт, що працюють на місцевому пальному, об'єднані в системи розподілу місго grid на базі «розумних мереж» і приєднані до Об'єднаної енергосистеми України як елементи ринку допоміжних послуг;
  - формуванню й постійному підтриманню в стані готовності розосереджених запасів найбільш уразливого обладнання, як це зроблено, зокрема в НЕК «Укренерго»;
  - створенню й підтриманню резервів розподілу й генерації: ТЕС і ТЕЦ малої продуктивності, що забезпечували раніше потреби промислових підприємств, насамперед у східних і центральних регіонах України; малих ГЕС – у західних регіонах; газопоршневих і газотурбінних установок, зокрема в структурі Групи Нафтогаз;

- ✓ реального, а не фіктивного спрощення умов будівництва й розміщення газопоршневих і газотурбінних установок, зокрема когенераційних, а також процедур приєднання цих та інших генеруючих установок до електричних, газових і теплових мереж;
- ✓ скорочення переліків захищених споживачів, дві третини яких не є підприємствами критичної інфраструктури;
- ✓ забезпечення інституційної та операційної незалежності НКРЕКП;
- ✓ гарантування неперервного постачання енергоресурсів через західний кордон України в достатніх для споживача обсягах, зокрема в райони з пошкодженою інфраструктурою, у т. ч. шляхом:
  - збільшення пропускної спроможності Об'єднаної енергетичної системи України в напрямках захід – схід і захід – південь;
  - скасування фіксованих максимальних і мінімальних граничних цін (прайс-кепів) на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому й балансуєчому ринках;
  - зняття організаційних обмежень (bottlenecks) і запровадження довгострокового розподілу пропускної спроможності на міждержавних перетинах між Україною та ЄС;
  - об'єднання ринку «на добу наперед» (РДН) та внутрішньодобового ринку (ВДР) України з ринками Single Day-ahead Coupling (SDAC) і Single Intraday Coupling (SIDC).
- ✓ скасування спеціальних обов'язків для забезпечення загальносуспільних інтересів на ринках електроенергії й природного газу, проведення анбандлінгу Групи Нафтогаз, завершення корпоративізації державних і недопущення створення нових вертикально інтегрованих енергетичних компаній;
- ✓ наповнення газових сховищ, формування стратегічного й страхового запасів газу; розроблення стандартизованих торгових продуктів і запровадження обов'язкового продажу на біржі не менше 25% видобутого в Україні ресурсу;
- ✓ забезпечення повноправного членства ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» в ENTSO-G та участі України в механізмі закупівлі газу, визначеному в плані REPowerEU;
- ✓ реалізація планів заходів із гарантування безпеки та стійкості критичної інфраструктури, яка забезпечує життєдіяльність територіальних громад, з урахуванням дій із захисту таких об'єктів від зовнішніх загроз; забезпечення автономним живленням об'єктів критичної інфраструктури, які гарантують виконання життєво важливих функцій у територіальних громадах;
- ✓ встановлення на об'єктах критичної інфраструктури, закладах охорони здоров'я, адміністративних будівлях, закладах освіти об'єктів відновлюваної енергетики разом з установками зберігання енергії, які забезпечуватимуть автономне живлення впродовж щонайменше чотирьох годин;
- ✓ стимулювання споживачів до раціонального використання енергії та власної енергетичної автономності, а не масової закупівлі фотоелектричних панелей та енергетичного сепаратизму;
- ✓ розроблення й затвердження нормативно-правового акта про подальше спрощення дозвільної системи нафтогазовидобувної галузі, що має бути обмежена лише державною екологічною експертизою, державною експертизою запасів корисних копалин, укладенням договору на проведення розвідувальних робіт, отриманням погоджень на зміну цільового призначення та отримання земельної ділянки в користування, дозволом на приєднання до мережі, а також повідомленнями про затвердження проєктів на буріння свердловин і спорудження супровідних об'єктів, дослідно-промислової й промислової розробки;
- ✓ відновлення призупиненого через війну внутрішнього виробництва автомобільного, авіаційного й суднового палива, у т. ч. з біологічними компонентами гарантованого походження, на підприємствах малої продуктивності (міні-НПЗ), які сертифіковані за стандартом ISO 9001; забезпечити укладення договорів з європейськими виробниками з переоблення на давальницьких умовах щонайменше 2 млн т нафтової сировини вітчизняного видобутку.

V.

ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН З АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ¹

* Опитування у червні 2024 р. проводилося соціологічною службою Центру Разумкова на замовлення видання «Дзеркало тижня».

Було опитано 2 027 респондентів віком від 18 років. Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру станом на початок 2022 р. дорослого населення територій, що контролюються урядом України, та на яких не ведуться бойові дії. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

¹ Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова з 28 лютого по 6 березня 2025 р.

Опитування методом face-to-face проводилося у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій обл. та м. Києві (у Запорізькій, Донецькій, Харківській, Херсонській обл. – лише на тих територіях, що контролюються урядом України та на яких не ведуться бойові дії).

Опитування проводилося за стратифікованою багатоступеневою вибіркою із застосуванням випадкового відбору на перших етапах формування вибірки та квотного методу відбору респондентів на заключному етапі (коли здійснювався відбір респондентів за статево-віковими квотами). Структура вибіркової сукупності відтворює демографічну структуру дорослого населення територій, на яких проводилося опитування, станом на початок 2022 р. (за віком, статтю, типом поселення).

Опитано 2 018 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Разом із тим, додаткові систематичні відхилення вибірки можуть бути зумовлені наслідками російської агресії, зокрема, вимушеною евакуацією мільйонів громадян.

ЧИ ВАРТО УКРАЇНІ ПОГОДЖУВАТИСЯ НА ВИКОНАННЯ ТАКИХ УМОВ, ВИСНУТИХ ПУТІНИМ, ЗАРАДИ ПРИПИНЕННЯ РОСІЄЮ ВІЙНИ?				
% опитаних				
РЕГІОНИ				
	Захід	Центр	Південь	Схід
Нейтральний, позаблоковий, без'ядерний статус України повинен бути зафіксований у Конституції України				
Варто погоджуватися	8,4	25,6	33,5	24,5
Не варто погоджуватися	74,0	52,1	33,1	56,2
Важко відповісти	17,7	22,3	33,5	19,3
Українські війська мають бути повністю виведені з Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької обл. Причому з усієї території цих обл. у межах їхніх адміністративних кордонів				
Варто погоджуватися	5,9	6,0	14,2	9,7
Не варто погоджуватися	86,7	78,3	67,5	71,9
Важко відповісти	7,4	15,7	18,3	18,4
Усі західні санкції проти росії мають бути скасовані				
Варто погоджуватися	1,9	8,0	10,8	11,3
Не варто погоджуватися	89,9	76,0	71,3	71,1
Важко відповісти	8,2	15,9	17,9	17,6
У міжнародних договорах має бути зафіксований статус Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької обл., Криму та Севастополя, як регіонів росії				
Варто погоджуватися	2,3	2,9	15,1	6,1
Не варто погоджуватися	90,3	84,1	66,1	76,2
Важко відповісти	7,4	13,1	18,8	17,7

* **Захід:** респонденти, які перед початком повномасштабної російської агресії (тобто до 24 лютого 2022 р.) проживали у Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Рівненській, Тернопільській, Чернівецькій обл.; **Центр:** до 24 лютого 2022 р. проживали у Києві, Вінницькій, Житомирській, Київській, Кіровоградській, Полтавській, Сумській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській обл.; **Південь:** у Миколаївській, Одеській, Херсонській обл.; **Схід:** у Дніпропетровській, Запорізькій, Харківській, Донецькій, Луганській обл.

Над номером працювали:

Колектив авторів: Ю. Якименко (керівник проєкту), А. Биченко, О. Мельник, М. Міщенко, М. Пашков, О. Пищуліна, В. Омельченко, Г. Рябцев, П. Стецюк, М. Сунгуровський, В. Юрчишин, Л. Бондаренко.

Редакційно-видавничий відділ: З. Міщеня, О. Перевозник, Т. Овсяник.

Наша адреса:

01032, м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 33Б, 7-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

e-mail: info@razumkov.org.ua

Вебсторінка: www.razumkov.org.ua

